

Αρχών και αρχόμενος στην πλατωνική και αριστοτελική φιλοσοφία: οι σχέσεις μεταξύ αρχόντων και αρχόμενων στην πλατωνική ιδανική πολιτεία και οι έννοιες αρετής και ευδαιμονίας στην αριστοτελική δημοκρατική πολιτεία

Μποϊτσης Ιωάννης

Υπ. Δρ. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

impoitsis@hotmail.com

Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε τις έννοιες του *άρχοντος* και του *αρχόμενου*, αρχικά στην πλατωνική και έπειτα στην αριστοτελική φιλοσοφία. Θα ξεκινήσουμε με το μύθο του σπηλαίου και τον ρόλο του «λυτρωτή» φιλοσόφου, ο οποίος εφόσον καταφέρει να απελευθερωθεί από τα δεσμά του κόσμου των αισθήσεων, επιτυγχάνει τη θέαση του αληθινού κόσμου των ιδεών. Αυτή ακριβώς η επαφή του με την αλήθεια είναι που τον νομιμοποιεί, ώστε να γίνει *φιλόσοφος-βασιλεύς* στην ιδανική πολιτεία του Πλάτωνα, γιατί ποιος είναι καταλληλότερος να κυβερνήσει και να οδηγήσει τους απλούς ανθρώπους-δεσμώτες στην αρετή του πραγματικού κόσμου, αν όχι ο φιλόσοφος. Γι' αυτό και στην ιδανική πολιτεία, η εύρυθμη λειτουργία της πόλης ορίζεται από τον διαχωρισμό των πολιτών στις τρεις τάξεις (δημιουργοί, φύλακες, φιλόσοφοι-βασιλείς) και στην υπακοή της κάθε τάξης, στην ανώτερη αυτής. Συνεπώς υπάρχει μια μεταφυσική σχέση μεταξύ φιλοσόφων και αλήθειας-θείου όπου καθορίζει τις σχέσεις των αρχόντων με τους αρχόμενους.

Έπειτα θα προχωρήσουμε στην εξέταση της αριστοτελικής θεώρησης της δημοκρατίας, όπου διακρίνουμε μια εντελώς διαφορετική διάσταση. Εκεί όλοι οι πολίτες οφείλουν να είναι ικανοί ώστε να μετέχουν *κρίσεως* και *αρχής*. Δεν υπάρχει η έννοια του πεφωτισμένου ηγέτη, αλλά η πολιτεία που σκοπός της είναι να παράξει *ενάρετους* πολίτες με αυξημένη τη συναίσθηση της κοινωνικής προσφοράς έναντι των συμπολιτών τους. Όμως το ζήτημα είναι ο τελικός σκοπός της δημοκρατικής πολιτείας. Σε αντίθεση με πιο σύγχρονους διανοητές, όπως ο Τόμας Χόμπς, οι οποίοι εντοπίζουν τον σκοπό της πολιτείας στη ρύθμιση και καθορισμό των ατομικών ελευθεριών των πολιτών, στη ρύθμιση των εμπορικών σχέσεων και στην εξασφάλιση της υλικής ευμάρειας της κοινότητας, ο Αριστοτέλης ακολουθεί μια προσέγγιση λιγότερο *υλιστική* και περισσότερο *μεταφυσική*. Σκοπός της πολιτείας είναι η *ευδαιμονία* των πολιτών, όπου όταν επιτευχθεί, θα έχει ως αποτέλεσμα και την ευδαιμονία της πόλης. Εδώ θα εξεταστεί η αριστοτελική *ευδαιμονία* η οποία βασίζεται όχι τόσο στην υλική ευμάρεια (παρότι θεωρεί πως καλό είναι ο κάθε άνθρωπος να έχει τόσα όσα τους αρκούν για να έχει μια άνετη ζωή) αλλά περισσότερο στην άσκηση του μέτρου στην καθημερινή ζωή.

Στα συμπεράσματα, θα γίνει αναφορά στα κοινά και διαφορετικά σημεία μεταξύ πλατωνικής και αριστοτελικής θεώρησης, καθώς και μια σύγκριση της σημερινής έννοιας της δημοκρατίας με αυτήν της αριστοτελικής θεώρησης και αναφορά στην πλατωνική έννοια του *επαΐοντος-φιλοσόφου* με τη σημερινή έννοια του *επαγγελματία-τεχνοκράτη* πολιτικού.